

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง “ภาพตัวแทนผีผู้หญิงในละครโทรทัศน์” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งมุ่งวิเคราะห์ตัวบท (textual analysis) ที่เสนอภาพตัวแทน “ผีผู้หญิง” เพื่อตอบคำถามว่า ละครโทรทัศน์ประกอบสร้างภาพตัวแทน “ผีผู้หญิง” อย่างไร และทำไมจึงเป็นเช่นนั้น โดยอาศัยแนวคิดเรื่องภาพตัวแทน (Representation) แนวคิดการวิเคราะห์การเล่าเรื่อง (Narration) แนวคิดเรื่องสตรีนิยม แนวคิดเรื่อง จิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) และ แนวคิดเรื่อง การทำร่างกายให้เชื่อง (Docile body) เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ภาพตัวแทน “ผีผู้หญิง” ใน ละครโทรทัศน์

ผลการวิจัยพบว่า “ผีผู้หญิง” สามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. “ผีอรัก” หมายถึง “ผีผู้หญิง” ที่อยู่บนโลกนี้เพราะมีความเชื่อว่า ผู้หญิงจะมีความสุข เมื่อมีผู้ชายมาเติมเต็มให้กับชีวิตของเธอ ดังนั้น พวกเธอจะมีอำนาจมากขณะที่พยายามหาชายคนรัก และ อำนาจของเธอจะมีมาก ขณะที่พยายามหาชายคนรัก แต่เมื่อพบชายผู้นั้นแล้ว อำนาจของเธอจะหมดลง และได้รับการปลดปล่อยโดยชายคนรักหรือพระ โดยจะมีน้อยครั้งที่เธอเหล่านี้สามารถปลดปล่อยตนเองได้

2. “ผีจำยอม” ซึ่งเป็นภาพสะท้อนของผู้หญิงที่ถูกจองจำด้วยอุดมการณ์ปิตาธิปไตย ที่มาในรูปแบบของกรรม หรือพุทธศาสนา พวกเธอทั้งหมดใช้อำนาจในทางลบและผูกพันกับแหล่ง อำนาจของพลังธรรมชาติ แต่ก็ยังมีอำนาจของเพศชายที่ควบคุมอำนาจของพวกเธออีกต่อหนึ่ง และในตอนท้าย เธอจะถูกทำให้หมดอำนาจลงแล้ว แต่ก็ต้องรับโทษที่พวกเธอได้ก่อไว้ ซึ่งบทลงโทษ นั้นจะรุนแรงเพียงใด ขึ้นอยู่กับว่า เธอเหล่านี้มีความสำนึกในความผิดที่ตนใช้อำนาจไปแล้วหรือไม่

3. “ผีแม่” เป็น “ผีผู้หญิง” ที่มีอำนาจมากที่สุด และสาเหตุที่เธอยังอยู่บนโลกนี้เพราะ ต้องการที่จะเลี้ยงดูลูกของตน อย่างไรก็ตาม ลักษณะของ “ผีแม่” นั้น จะเป็นลักษณะอุดมคติของแม่ ที่มีความเป็นแม่ที่ดี หากแต่มีคุณสมบัติบางอย่างเบี่ยงเบนไปจากกรอบของสังคม โดยในตอนท้าย ของเรื่อง แม่ “ผีแม่” จะไม่สามารถปลดปล่อยตนเองได้ หากแต่เธอสามารถที่จะเลือกเวลาและ สถานที่ที่เธอจะไปสู่สุคติได้

กล่าวโดยสรุป การประกอบสร้างภาพ “ผีผู้หญิง” ถูกประกอบสร้างขึ้นจากมุมมองของ ชาย (male norms) และมีกระบวนการทำให้ “ผีผู้หญิง” อ่อนแอ (docile body) ในขณะเดียวกัน ภาพตัวแทนของ “ผีผู้หญิง” ยังถูกสร้างให้เกี่ยวพันกับเรื่องของ ความรัก ความงาม พรหมจรรย์ กรรม ความเป็นแม่ และ ความเป็นเมือง ซึ่งชุดความหมายต่าง ๆ เหล่านี้ ต่างก็ล้วนถูกกำหนดอยู่ ใต้อาณัติ (over-determination) ของอุดมการณ์ทางเพศเอาไว้เหนือสุด